

HASİBE ÇERKO

US LEKESİ

"FİLOZOFLAR VE KRALLARIN ÖLÜM DANSI"

HECE

öykü

Hasibe erko: Niğde/Çamardı'da doğdu (1971), Niğde'de büyüdü. Lise öğrenimini İstanbul'da, Lisans eğitimini İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde aldı. Halen İstanbul'da Kabataş Erkek lisesinde felsefe öğretmenidir. Evli ve kız annesidir. İlk öyküsü "Bir Sokrates Oyunu", Gri dergide yayımlandı. Felsefe okuma - yazmalarında kültür, metin kuramı, melankoli, resim, sinema gibi alanlar ağırlıklı bir şekilde yer alıyor. Kurmacanın sınırındaki denemelerini Karabatak dergisinde yayımladı. Edebiyat eserlerini inceleme, kuram ve öykülerini *Hece*, *Heceöykü* ve *İtibar*, *Türk Dili*, *Gri*, *Post Öykü* dergilerinde yayımladı. *Hece ve Heceöykü*'de öykü ve yazılarını yayımlıyor.

Eserleri: *Us Lekesi* (Şule Yayınları 2010, 2012); *Diana'nın Kanlı Kavakları* (Şule Yayınları 2013, Büyüyen Ay Yayınları 2017); *Leyla* (Büyüyen Ay Yayınları 2015, 2016).

US LEKESİ

Hasibe Çerko

Hece Yayınları: 504

Öykü

©Hece Yayınları

Son Okuma

Ali Karaçalı

Birinci ve İkinci Basım
Şule Yayınları 2010, 2012

Birinci Basım
Hece Yayınları Eylül 2018

Kapak Tasarımı
www.sarakusta.com.tr

Teknik Hazırlık
www.hece.com.tr

ISBN: 978-605-6864-54-4

Baskı
www.dumat.com.tr

HECE Basın Yayın Reklamcılık San. Tic. Ltd. Şti.
Konur Sokak No: 39/1-2 Kızılay-Çankaya/Ankara Yazışma: P.K. 79
Yenişehir/Ankara T: (0 312) 419 69 13 F: (0 312) 419 69 14
e-posta: hece@hece.com.tr

Sertifika No: 17672

İÇİNDEKİLER

Tanık /	9
Arapların Feylesofu /	19
Bir Köpeğin Güncesi /	29
Filosof, At ve Araf /	37
Herakleitos Olmak /	45
Kesik Başın Mektubu /	53
Dibek Taşı /	63
Sarakutalı İbn Bâcce'nin Garip Ölümü /	73
Nietzsche Tapınağı /	79
Bir Sokrates Oyunu /	89
Kestane Ağacı - Vizyoner Mektubunun Sonu /	95
Nakiştaki Sır /	103
Eflatun Krallığı /	109
Safir-i Simurg'u Ararken /	119
Sayıların Baladı /	125
Cinnet Sözleşmesi /	135
Leke /	143

Babamın Anısına

TANIK

“İşte!” dedi el-Hassan, “Atalarımın mezarı, şu kum tepelerinin ardında.”

Bu sözleri yoldaşı Eyaz’a söylerken, bir düşe uyanmış gibi, zamanın bitimsiz boyutlarında yüzüyordu. Tepmeleri gereken kumlar bitmek üzereydi; Hassan’ın nazarındaysa kırk gün yürüseler, işaret ettiği mezarlara ancak varabilirlerdi.

İki genç, Halep’e gitmek üzere bir kervana katılmışlardı. Kervancı başı mola verdiğiğinde tan ağarıyor, ufuk piramitlerle tarazlanıyordu. İşaret edilen tepelere dalgın dalgın bakmakla yetindi Eyaz.

Gün batımında Halep’e ulaşıldı. Konuşmada, gülüp ağlamada hatta ölüme sıradanlaşan insanlardan bıkmış, neredeyse bütün ömrünü çölde geçirmişti el-Hassan. Sekiz yaşından beridir baba mesleği olan antikacılıktan elde ettiği servet, küçümsenmeyecek kadar büyüktü. Arkadaşına göre daha kuşkucu olması onu hayaller kurmaktan alıkoymuyordu. Mutlak bir sükûnetle karşılanan hikâyelerden, dehşetli sonlar

çıkarmak en büyük zevkiydi. İyi insanı evrende hep korkunç bir yazgının beklediğini söylerdi. “Bak Eyaz, arasak da aramasak da yazgımız bizi bulacak” diyerek konuşmaya devam etti.

“Denilir ki: Vesiçli Ebû Nasr Muhammed b. Muhammed b. Tarhan b. Uzluğ el- Fârâbî et Türkî, Halep emiri Hamdânî Emin Seyfûddeve’nin davetlisi olarak sarayın yolunu tutmuştur. Davet edilmesindeki maksat ilmî ve felsefî herhangi bir tartışmadan çok udunu, bir büyü aracına dönüştürme maharetidir. Fârâbî, olağanüstü sezgi gücünü müziğiyle birleştirerek bir efsun yaratmıştır Mâverâünnehir’de. Toplantı mekânı olan binaya alındıktan kısa süre sonra ulemâları ve nice seçkin sanatçıları güldürmüş, ağlatmış, gevşetip uyutmuştur.” Bunları söylerken elindeki taşla bazı şekiller çiziyordu duvara.

“Bu hikâyenin bambaşka bir seyir izlediğine ve aslında bilinenden çok daha karmaşık olduğuna hatta Roma’nın kanlı hikâyelerini aratmadığına bahse girerim” dedi el-Hassan. Eyaz oralı olmadı, araştırdığı konunun böyle bir hikâyeye ilgisi olmadığını ve bu hikâyeye başkaca bir yorum getirilemeyeceğini belli eder şekilde: “Antakya kapılarına varmak için sabırsızlanıyorum” diyerek konuyu değiştirmek istedi. Aşûre gününde bütün Halepliler Antakya kapısına gelir, gece boyunca meydanda toplanır, Ehl-i Beyt’in, Kerbelâ vak’asında katledilişinin yasını tutar, kendi vücutlarını döverek ağlar, Yezid’in mel’un zulmünü sayıp dökerlerdi hanedana. Eyaz, şii değildi; fakat Ehl-i Beyt’e bağlılığının yanında sıkı bir araştırmacıydı. Öte yandan arkadaşının, bu sıradan daveti nereye vardıracağını merak etmiyor da değildi. Hangi sahneler es geçilmiş, anıların dehlizine atılmıştı kim bilir.

Hikâyenin geçtiği binanın yanına gelerek bu mekânı çevreleyen duvarın üstüne oturduklarında akşam olmuş, dolunay yükselmişti. Binayı bekleyen askerlerin, bahçedeki palmyeler arasında bir görünüp bir yok olarak volta attıktan sonra ilk

durdukları noktaya gelişlerini uzaktan izlediler.

“Burası” dedi el-Hassan, uçsuz bucaksız çöle, kasvetli dağlara, yüzyıldır el sürülmemiş bir mezarı andıran duvara, heybetli taş binaya dolunayı da katan bir el hareketiyle: “Kafamın içine, dinmek bilmez uğultuların üşüştüğü yer.”

Yoldaşı Eyaz, bu cümleden çıkartılabilecek anlamı bulmasa da bilmece çözmeye talimli yapısıyla ipuçlarını yakalamıştı çoktan. Bir hikâyenin ortasına düşmüştü.

Uzun süren bir suskunluktan sonra, yorgunluğa meydan okuyarak söze başladı Hassan: “Hikâye, Seyfûddeve’nin, en yakınındaki adamlarını ve ulemâyı ustaca imtihan etmesiyle başlar. Bilhassa yakınındakilerin iç yüzünü açığa çıkarmaktır maksadı. Anlayacağıın, Fârâbî içinden çıkılması ancak Allah’ın takdirine kalmış bir labirente tıklandığını son anda öğrenmişti. Sultanın açığa çıkarmak istediği şeyleri en az onun kadar merak etmekle birlikte, bu işin oldubittiye mi geldiği yoksa bir emre mi dönüştüğünü anlamaya çalışıyor, yeteneğinin bu kanlı oyunda kullanılmasına içerliyordu; ne bu şaşaalı labirente ne de sultanın tekinsiz yerinde olmak isterdi.”

“Olan olmuş, udun başına oturmuştu. Kanlı bir suç aletinin, yargıcın, aynı zamanda bir tılsımın. Kaçınılmaz olarak bu alete bağlıydı her şey; bir feylesof ya da mantıkçı olmasının önemi yoktu o mecliste öyle değil mi?” diye sordu Eyaz.

“Tam olarak bunu söylemedim” dedi el-Hassan. Umursamaz gibi duran arkadaşının, konuya olan alakası onu heyecanlandırdı. Bu eski zaman hikâyesinin oluş biçimini, nedenlerini, sonuçlarını en ince ayrıntısına dek açıklamaya girişti.

“Fârâbî’nin bir bestekâr, icrâcı ve müzik kuramcısı olduğunu bilmeyen yoktu; fakat Seyfûddeve, Bağdat’ın ve Halep’in bildiğinden çok daha fazlasını biliyordu. Yalnızlığı derinleştikçe çevresindekilerden kuşku duymaya başladı. Kendisi gibi özünde yalnız olan filozofu çok sevdi ve bir kötülük

düşünmeksizin ondan faydalandı. Evrenin karmakarışık yapısını çözümleyen derin sezgisiyle onun basit bir müzik adamı olmadığını; aksine engin bir sûfi olduğunu hissediyordu. Mantıkçı ve feylesof olmasından daha fazla sanatçı yönüyle ilgilenmesi şaşırtmamalı bizi.”

“İşin sarpa sarmasına müsaade edecek durumda değildi emir. İlk anda ona, sıradan bir davette olduğu izlenimini verdi. Davetliler salondaki, feylesofumuz minderdeki yerini aldı. Bir süre felsefe -kaçınılmaz olarak Aristo'nun Kitâbü'n Nefs'i ki Fârâbî tam yüz defa okumuştur bu kitabı- mantık, müzik teorisi üzerine sohbet edildi. Her şey önceden planlanmış, tüm boşluklar mükemmel olarak doldurulmuştu. Dediğim gibi, tüm bunlar, feylesofumuza karşı bir art niyet taşınmadan yapıldı. Hizmetliler günlerce yetebilecek yiyeceklerle birlikte özel yaptırılmış bir ud getirmeyi ihmal etmediler.

“Mızrabını udun dip eşliğine yerleştirmiş, kırmızımsı çınar tekneyi gövdesine yaslamış, meclistikleri gevşetecek büyümlü sesleri arıyordu Fârâbî. Gergin topluluğa, yüksek minderden umut dağıtarak baktı. Ruhundaki sesler, başparmağının ve işaret parmağının uçlarında toplandı, yağmur ve bülbül sesinin terkibinden notalara dönüştü. Sevgiyi, coşkuyu ve hüznü birlikte yaşadı yüzüne sinmiş bir kaygıyla. Kararsız bir gölge yayıldı yüzüne. Ne olduysa o anda oldu ve müzik yükselirken salon, derin bir sessizliğe gömüldü. Ayakları yerden kesilmiş, gerçeklikle ilişkisi kopmuştu herkesin. Boşlukta salınan dev fenerleri andırıyordu hepsi. Uyudular, başları önlerine düştü.”

Bu uğursuz kubbenin altında bulunmuş bir Yahudi seyyahın yaşadıklarını anımsadı el-Hassan. Dedesinden işittiğine göre buna benzer bir hikâyeden söz ediyordu seyyah. Yıllar yılları kovalasa da hafızalardan silinmedi söylenenler. Bu tür meclislerden, bilhassa sanatla alakalı olanlardan hoşlanan tuhaf bir Arap. İçeri girmesi tahmin edeceğin gibi hiç kolay

olmamış. İşte bu adam, kolunda derin bir kılıç yarasıyla da olsa kaçmayı başarmış emirin hışmından.

Eyaz iyice meraklandı ve bu Arap'ın söylediklerini, kıpırtısız dinlemeye koyuldu. Hassan ondaki alakayı gördükçe tuhaf bir haz duyuyor, ikna etmedeki ustalığının tadını çıkarıyordu. Ağzını şapırdatarak devam etti Arap'ın anısını anlatmaya:

“Kulaklarımda bir uğultu oluştu, kendimi ancak masalarda görülecek türden bir nur denizinde buldum. Zeberced kayıklar denizin üstünde süzülüyordu. Birine bindim. Küreğim, dev Hüma kuşlarının kanatlarıydı. Adn cennetleri belki de böyle bir şeydir diyordum. Bozkırdan taşmış sonsuzluk çağrılarını duydum birden. Gece vakti ışıltılı bir bahçede, Sidre ağaçlarına değerek yürüdüm. Ellerimi uzatır uzatmaz dallarına, yemişlerle dolup taşıyordu heybem. Müzisyen tellere dokundukça kubbe altı ruhanî uğultularla doluyordu. En azından üç yıl, o zeberced kayıkla dolaştığımı sanıyorum. Hâlbuki topu topu üç saat kalmıştım orada. Bir ara müzisyeni gördüm. Sersemlemiş hâldeydi. Çekik gözleri, uzakların anısıyla yanıyordu. Ceviz kabuğu yeşili kaftanın altında bedeni devleşmiş, yalnız meclise değil kum ve rüzgâra da boyun eğdiriyordu. Fırtına dinmiş, rüzgârın, içeriden rahatlıkla duyulan ıslığı susmuştu. Pencere demirlerine güvercinler konmuş, kıpırtısız duruyorlardı. Çok yakında -ihtimal, sarmaşıkların örttüğü taraçada- bir baykuş ötüyordu. Köşelerde yanan beş büyük kandil dışında hepsini söndürdü; müzisyenin gözlerini bağladı Seyfüddevle. Ve kulağına eğilip bir şeyler fısıldadı. Görmesi neden engellenmişti? İlk anda anlayamadım. O uğursuz geleceği öngördüğü için her şeyi bırakıp gitmek istemişti belki.”

“Asıl hikâye burada başlıyor” dedi Eyaz:

“Emir öfkesine yenik düşme korkusuyla meclistekilere

derhal salonu boşaltmaları talimatını verdi. Adamlarına bu zavallı kuşları kafesten çıkarmalarını söylediye de kimse oralı olmadı. Gördükleri rüyalar, gerçeğin ta kendisiydi ve uyanmak işlerine gelmiyordu. İşlerinden, müzik hiç dinmesin, rüya bitmesin diye geçiriyorlardı. Serbest bırakılmışlardı; fakat kaçmaya yol yoktu. Kanat çırpmaları bir şeyi değiştirmiyordu. Efsunlanmışlardı bir kez.”

“Koyu bir lekeden başka bir şey değildir artık adaylar, bir ölü. Düşündüğüm gibiyse eğer çok karmaşık bir son bekliyor bizi: Bir paradoks!”

“Fakat yeterince karmaşık olursa çözümden tat alırsınız. Evrende basit olan hiçbir şey yok ki!”

“Belki de haklısınız.”

El-Hassan, akıl yürütmeye devam etti, “Uyumuştu herkes.”

“Bir kişi hariç” dedi Eyaz.

“Kısmen doğru” dedi ve derin bir nefes aldı el-Hassan.

“Senin duyduğun eski zaman seyyahlarının söylediklerini bilmiyorum Hassan; ama emirin, uyumadan o mecliste neler olduğunu bilmesi imkânsız. Yani oradakilerin kendinden geçme anını tecrübe etmesi gerekiyordu. Uyumamak için de salonda olmaması.”

“Emir, duruma hâkim olmak isteyen herkes gibi önceden bir takım araştırmalar yaptı. Müneccimlerden aldığı haberler doğrultusunda hekimlere hazırlattığı güçlü bir ilaçla direndi. Ve kendinden geçmiş olarak:

‘Bunların gerçek yüzleri hani? Bu işte bir tuhafılık var’ deyip duruyordu. Benim düşüncem bu ve içimden bir ses, asla yanılmadığımı fısıldıyor. Sonraki olaylar, ziyafetin ilk saatlerinin bir anıdan ibaret olduğunu nihayet açığa çıkarmaya başlamıştı. Merak içinde salondakilerin duygularını yönlendiriyor, bir süre sonra baskıdan tamamen kurtulup serbest kaldıkla-

rında ne yapacaklarını bekliyordu Fârâbî. Biraz da kendini onların gerçek duygularından nasıl koruyacağını düşünüp kaygılanıyordu. Daha şimdiden, görünmez bir kefenle örtülmüştü kubbe. Bedenleri gittikçe cansızlaşmış, donuk bir hâl almıştı. Bu hâlde iken, kahkahalar atmaya başladılar. Kubbe-altı, ifritler doğurmuştu. Cansız bedenleri birbirine sürtündü. Nefesleri çarpıştı.

Emir, nefesini tutmuş gözünü kırpmadan olanları seyrediyordu ki aniden, insanın iliklerine işleyen sesi yankılandı, ‘Bunların hepsi alçak!’ Bir an göz göze geldiler Fârâbî ile. Emir, aşağılayıcı bir sesle, ‘Vaziyet o ki bunların hepsi ya âvâm takımı ya da hepsi riyakâr! Kılıçtan geçirmeli!’ diyerek fırladı yerinden. Fârâbî tek kelime etmeden makam değıştirdi.

Bir inilti yükseldi salonda. Belki ağladıklarında heykeller çözülüverip kubbeyi dolduracaklardı. Mistik müziğin ince perdelerinden ve aralıklarından hızla geçti Fârâbî. Bu kez ağlıyorlardı; fakat hâlâ gergindi feylesof. İnsanların gözlelerinden, buz kristalleri düşüyordu yaş yerine. Salondaki her şey; duvarları süsleyen çiniler, yerleri kaplayan halılar, pirinç sehpalardaki vazolar, udun tahta aksamı... yavaş yavaş buzlaşıyordu. Koca salonda yalnızca bir kişi buz tutmaya direnmişti. En arkada ayakta duruyor, sıcak gözyaşları döküyordu. Bu sebeptendi ki diğerlerini donduran nefes ona tesir etmemişti. Duruşunda bir doğallık ve canlılık vardı. Perdeleri yırtmış, uddan yayılan titreşimlerin gerisine geçmişti.”

“Bu, Seyfûddeve’den başkası olamaz. O gece puslu yıldızlarla döşenmiş bir gökyüzü olmalı” diyerek söylendi Eyaz.

Bu fikre katıldığını, başını göğse kaldırıp uzun uzun bakarak açıkladı el-Hassan. Duvardan indiler; avluya, büyük kapıya doğru yürüdüler. Askerlere görünme korkusu, binanın etrafını dolaşmalarına engel olmadı iki arkadaşın. Ve sonunda duvarın dibine geldiler. Bahçeyi çevreleyen palmyeler burada